



Norsk Tourette Forening

*Ájggomahtes labudime ja jiena*

# **Máhttá gus árrot Tourehta syndrávmmá?**



# Mij la Tourehta syndrâvmmå?

Tourehta syndrâvmmå l binná dâbdos nevrobiologasj dille mij dâbdu ticsaj baktu

## Ticsa:

- li hæhkka, ájggomahtes, jáhtelis, gærd-dádis ja dâssjedis labudime jali jiena
- máhtti målssot man álu ja man tjavgga dáhpáduvvi biejvij, vahkoj ja mánoj milta
- máhtti gasskabáddásattjat niejdeduvvat, valla álumusát oanegis ájgegávdajn
- sirddi álu rumájláhtos rumájláhttu
- máhtti gærdadís dâsen tjavggiduvvat muodástuvvamis, diertjestimes, balos, guhkalussjâmis, ávov vuorddemis, binná oademis, muhtem dálkkasijis ja nav ájn

Ticsa ávddâmerka máhtti árrat tjalmmerrammkalime, muhtovejmudallama, njunnesnirvvima, oajvveháludallama, giehtalabudallama, spiedtjima, njihkoma, gâs-soma, snuduhime, mahkkulime, rihtjasa ja nav ájn.

Ájggomahtes labudime jali tjoahkkájges-susa diehkojn gâhtjoduvvi motávrrâlasj ticsa, ja ájggomahtes jiena gâhtjoduvvi vokálasaj ticsa.

Ticsa máhtti boahdet ájnegasj ticsan jali tjoahkkájbiejadum moattelágásj ticsaj avta

bále. Árggabiejven muhtem ticsa li vájvep ietjá ticsajs. Ticsa máhtti boahdet gâ la oademis.

Tourehta syndrâvmmå gávnnu ulmuttijn juohkka ulmusjtjerdas, ja gávnnu 3-4 gierde álubuv álmmâjn gâ nissunijn. Tourehta syndrâvmmå luondulasj ávddânimen máhtta árrat stuorra ieredus avta ulmuttjis nuppe ulmuttjij, ja man garrasit ulmusj boadádallá målssus oalle giehppis diles gitta alvos dilláj.

Jus galga diagnâvsâv Tourehta syndrâvmmâv oadtjot, de bierru dav la átsádallagoahâm ávddâla dævdá 18 jage. Bierru árrum unnemusát guokta motávrrâlasj ticsa ja akta vokálasaj ticsa, valla ij la dârbbo dáha li avta bále dáhpáduvvam. Symptâvmâ bierru bájválattjat jali vargga bájválattjat boahâm oanemusát 12 máno ja bârka dagi guokta máno.

Tourehta syndrâvmmå dâbdomerka dâbálattjat ihti árrat skâvlláállarin. Vuostasj symptâvmâ li álumusát ticsa muodon, duola degu ilá állo rammkalimijs jali vejmu-dallamijs. Motávrrâlasj ticsa álu báhti

ávddâla vokálasaj ticsa. Garrasamos ticsa dâbálattjat báhti gâ ulmusj la nuorravuoda jagijn. Ticsa e nav vájveda gâ ulmusj la állessjattugin sjaddam.

Garrodibme jali hiebalgahtes bágoj jali gârgadisâj adno, dáhpáduvva dâssju 10-15 % gaskan siján gænna l Tourehta syndrâvmmå. Ulmutta gudi dâj rahtji, e dâjma háldadit ullav javlatjit dav mij la «buogodum», juska dat la állu duoájâjaj dassta majt sij sihti javllat.

## Duoddegâssjelisvuoda

Ienemusâjn gænna l Tourehta syndrâvmmå, siján li duoddegâssjelisvuoda. Dâbálattjat li ADHD ja bággoájâdusâ/bâggodago (OCD). Sierra oahppamgâssjelisvuoda, hæhkka-moarre, oademgâssjelisvuoda, ballo ja hádje, li aj oassen muhtemijn. Muhtemijda máhtti duoddegâssjelisvuoda stuorâp hâsstalussan árrat gâ ticsa iesj.

## Dáلكudibme

Tourehta syndrâvmmâv ij la máhttelis dálkudit vaj gâhtu, valla dálkudime ulmme l symptâvmâjt unnedit. Giehppis ticsa dâbálattjat e rávka makkirik dálkudimev.

Muhtema dálkkasijt adni ticsaj unnedime diehti. E gávnnu dálkudimvuoge ma li dálkkasijda vuododuvvum ja ma viehkedi.

Jus duoddegâssjelisvuoda li da ma ienemusát vájvedi, de dâjt viertti vuostatjijn dálkudit.

Diehtjuohkem ja máhtudahka dile birra l buorre viehke ulmuttjijda gænna l Tourehta syndrâvmmå jali náginij lahka fámiljan gænna li ticsa.

Norsk Tourette Forening (Vuona Tourehta Siebrre) la dahkam moadda diehtjuohkemtjállagijt ma máhtti ávken árrat, ja siebrre máhtta viehkedit diehtjuohkemijn dile birra.



## Norsk Tourette Forening

Frankendalsveien 97, 3274 Larvik

Telefåvnna: 31 41 10 55

E-poassta: [post@touretteforeningen.no](mailto:post@touretteforeningen.no)

[www.touretteforeningen.no](http://www.touretteforeningen.no)

ISBN: 978-82-7835-044-7

LULESAMISK



SÁMEDIGGI  
SAMETINGET



HELSE  **NORD** R-FAAT

Regionalt Fagnettverk for Autisme, ADHD og Tourettes syndrom